МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра публічного управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
публічного управління та адміністрування

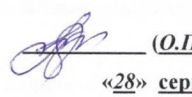

_____ (***О.П. Славкова***)
«*28*» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лісова політика
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність: ***205 «Лісове господарство»***
(код і назва спеціальності)

Факультет: ***Агротехнологій та природокористування***
(назва факультету)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни ***«Лісова політика»*** для студентів спеціальності **205 «Лісове господарство».**

Розробник:

Славкова О.Л., проф. кафедри публічного управління та адміністрування, д.е.н., професор
(вчене звання, посада, прізвище, ініціали) *(підпис)*

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри ***публічного управління та адміністрування***.

Протокол від ***«28» серпня 2019 року № 1.***

Завідувач кафедри ***публічного управління та адміністрування***

(підпис) **(*О.П. Славкова*)**
(ініціали та прізвище)

Погоджено:

Декан факультету _____ **(І.*М. Коваленко*)**
на якому викладається дисципліна

Декан факультету _____ **(*Н.І. Строченко*)**
до якого належить дисципліна

Методист навчального відділу _____ (_____)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 28.09 2019 р.

© СНАУ, 2019 рік
© Славкова О.П.., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	**Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь**	**Характеристика навчальної дисципліни**	
		денна форма навчання	**заочна форма навчання**
Кількість кредитів – ***3***	Галузь знань: ***20 «Аграрні науки та продовольство»*** (код та назва) Спеціальність: ***205 «Лісове господарство»*** (код та назва спеціальності)	***Нормативна***	
Модулів – ***2***	Професійне спрямування: -	**Рік підготовки:**	
Змістових модулів - ***4***		***2018-2019-й***	
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		**Курс**	
		1-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин - ***90***		***2-й***	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – ***2;*** самостійної роботи студента – ***4.***	Освітній ступінь: ***Магістр***	***14 год.***	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: ***Залік***	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – *33,3/66,7 (30/60)*.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування теоретичних знань і вироблення практичних умінь оволодіння методологічними аспектами практичного застосування основ формування та реалізації лісової політики держави, набуття студентами знань з історії розвитку лісової політики як наукової дисципліни, розуміння її суті, механізмів та інструментів державного регулювання лісових відносин в Україні й за кордоном та їх правових аспектів.

Завдання: оволодіння і розкриття економічної сутності, принципів та головних компонентів розробки і реалізації лісової політики, формування вмінь аналізу соціально-економічних процесів агропромислового комплексу; розширення наукового світогляду студентів через одержання основних відомостей про лісову політику, її принципи, цілі, завдання та основні компоненти; ознайомлення з елементами лісополітичної субсистеми, через які відбувається реалізація інтересів щодо лісу; вивчення сучасного лісового законодавства, реалізованого в Конституції України, Лісовому кодексі України та інших законодавчих актах держави; ознайомлення із законодавчо-правовими засадами національної лісової політики та міжнародними зобов'язаннями щодо управління лісами та лісовим господарством на засадах сталого розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: теоретичні засади та основні поняття лісової політики; принципи, компоненти, цілі, задачі лісової політики; систему інструментів лісової політики; пріоритети лісової політики як складової глобальної екологічної політики; чинне лісове законодавство України; роль і функції держави в реалізації лісової політики; сутність концепції управління лісами на засадах сталого розвитку; особливості лісової сертифікації як інструменту лісової політики України; можливості участі громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством; досвід зарубіжних країн щодо формування та реалізації ефективної лісової політики.

вміти: орієнтуватись в основних поняттях лісової політики та структурі еколого-економічних і суспільних відносин; аналізувати національну лісову політику, виділяти її сильні та слабкі сторони й формувати шляхи вдосконалення; визначати стратегічні пріоритети лісової політики, у тому числі із урахуванням концепції управління лісами на засадах сталого розвитку; формувати цілі та задачі лісової політики відповідно до національних особливостей лісокористування та міжнародних зобов'язань у сфері забезпечення екологічно збалансованого, економічно ефективного та соціально орієнтованого ведення лісового господарства; формувати ефективну систему інструментів

для реалізації поставлених цілей та задач лісової політики; забезпечити практичну реалізацію стандартів лісової сертифікації; забезпечити реалізацію законодавчо-правових засад участі громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством.

усвідомлювати: роль фахівця лісогосподарського профілю, концептуальні поняття політики держави (економічні, екологічні та соціальні) в галузі лісових відносин.

3. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни ***«Лісова політика»*** знаходиться на апробації.

Модуль 1. ***Теоретико-методологічні засади лісової політики.***

Змістовий модуль 1. ***Теоретичні основи формування та реалізації лісової політики.***

Тема 1. ***Теоретичні засади формування лісової політики.*** Місце і роль, мета і задачі лісової політики на сучасному етапі розвитку суспільства та лісової галузі. Визначення і зміст поняття «лісова політика». Історія розвитку лісової політики за кордоном та в Україні. Рівні лісової політики. Лісова політика як процес реалізації державної влади в лісовому секторі.

Тема 2. ***Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики.*** Розвиток лісових відносин в Україні як передумова формування принципів лісової політики. Основні принципи лісової політики. Компоненти лісової політики. Цілі та завдання лісової політики. Умови реалізації цілей та завдань в Україні. Суспільний консенсус як передумова досягнення цілей лісової політики.

Змістовий модуль 2. ***Основні пріоритети лісової політики держави.***

Тема 3. ***Інструменти лісової політики.*** Поняття про інструменти лісової політики. Класифікація інструментів лісової політики. Блоки інструментів лісової політики. Фактори лісової політики. Правові акти в галузі соціального, фінансового та екологічного права як інструменти лісової політики. Лісове законодавство. Лісовий кодекс України.

Тема 4. ***Роль і функції держави в реалізації лісової політики.*** Роль держави у створенні умов сталого розвитку лісового сектора. Аналіз розподілу державних функцій в лісовому секторі України та напрями його реформування. Основні функції держави. Інституційне будівництво.

Модуль 2. ***Організаційно-практичні засади лісової політики.***

Змістовий модуль 2. ***Лісова політика щодо управління лісами на засадах сталого розвитку.***

Тема 5. ***Сталий розвиток та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку***. Визначення «сталого розвитку». Екологічні, економічні та соціальні аспекти сталого розвитку. Концепція сталого розвитку України. Гельсінський та Лісабонський процеси. Принципи управління лісами на засадах сталого розвитку. Критерії та індикатори управління лісами на засадах сталого розвитку. Проблеми та перспективи запровадження національної системи критеріїв та індикаторів управління лісами на засадах сталого розвитку.

Тема 6. ***Пріоритети лісової політики України.*** Стратегічні пріоритети лісової політики України. Розширене відтворення лісових ресурсів у кількісному та якісному виразі. Збереження та відтворення біорізноманіття лісів. Раціональне, комплексне використання лісових ресурсів. Забезпечення ефективного виконання лісовими екосистемами захисних та соціальних функцій. Зростання економічної ефективності використання лісових ресурсів. Проблеми перехідного періоду. Проблема власності.

Змістовий модуль 4. ***Особливості регулювання торгівлі продукцією лісового сектору.***

Тема 7. ***Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики.*** Передумови виникнення лісової сертифікації. Основні поняття та визначення сертифікації та лісової сертифікації. Міжнародні схеми лісової сертифікації (FSC, ISO, PEFC). Базові елементи та

порівняльна характеристика. Сертифікація лісів за схемою ЛНР. Передумови та перспективи сертифікації лісів в Україні.

Тема 8. ***Участь громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством.*** Законодавчо-правові засади участі громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісовим господарством. Механізм залучення громадськості до процесу прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством. Досвід громадського господарювання у лісах різних країн світу. Діяльність державних органів управління лісами України щодо налагодження ефективної співпраці із громадськістю.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. ***Теоретико-методологічні засади лісової політики***												
Змістовий модуль 1. ***Теоретичні основи формування та реалізації лісової політики***												
Тема 1. Теоретичні засади формування лісової політики	10	-	2	-	-	8						
Тема 2. Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики	12	2	2	-	-	8						
Разом за змістовим модулем 1	22	2	4	-	-	16						
Змістовий модуль 2. ***Основні пріоритети лісової політики держави***												
Тема 3. Інструменти лісової політики	12	2	2	-	-	8						
Тема 4. Роль і функції держави в реалізації лісової політики	12	2	2	-	-	8						
Разом за змістовим модулем 2	24	4	4	-	-	16						
Разом за 1 модуль	46	6	8	-	-	32						
Модуль 2. ***Організаційно-практичні засади лісової політики***												
Змістовий модуль 3. ***Лісова політика щодо управління лісами на засадах сталого розвитку***												
Тема 5. Сталий розвиток та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку	12	2	2	-	-	8						
Тема 6. Пріоритети лісової політики України	12	2	2	-	-	8						
Разом за змістовим модулем 3	24	4	4	-	-	16						
Змістовий модуль 4. ***Особливості регулювання торгівлі продукцією лісового сектору***												
Тема 7. Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики	10	2	2	-	-	6						
Тема 8. Участь громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством	10	2	2	-	-	6						
Разом за змістовим модулем 4	20	4	4	-	-	12						

Разом за 2 модуль	**44**	**8**	**8**	**-**	**-**	**28**						
Усього годин	**90**	**14**	**16**	**-**	**-**	**60**						

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми та план	Кількість годин
1.	**Тема 2. Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики.** **План** 1. Розвиток лісових відносин в Україні як передумова формування принципів лісової політики. 2. Основні принципи лісової політики. Компоненти лісової політики. 3. Цілі та завдання лісової політики. 4. Умови реалізації цілей та завдань в Україні. Суспільний консенсус як передумова досягнення цілей лісової політики.	**2**
2.	**Тема 3. Інструменти лісової політики.** **План** 1. Поняття про інструменти лісової політики. 2. Класифікація інструментів лісової політики. Блоки інструментів лісової політики. 3. Фактори лісової політики. 4. Правові акти в галузі соціального, фінансового та екологічного права як інструменти лісової політики. 5. Лісове законодавство. Лісовий кодекс України	**2**
3.	**Тема 4. Роль і функції держави в реалізації лісової політики.** **План** 1. Роль держави у створенні умов сталого розвитку лісового сектора. 2. Аналіз розподілу державних функцій в лісовому секторі України та напрями його реформування. 3. Основні функції держави. 4. Інституційне будівництво.	**2**
4.	**Тема 5. Сталий розвиток та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку.** **План** 1. Визначення «сталого розвитку». 2. Екологічні, економічні та соціальні аспекти сталого розвитку. 3. Концепція сталого розвитку України. Гельсінський та Лісабонський процеси. 4. Принципи управління лісами на засадах сталого розвитку. **5.** Критерії та індикатори управління лісами на засадах сталого розвитку. 6. Проблеми та перспективи запровадження національної системи критеріїв та індикаторів управління лісами на засадах сталого розвитку.	**2**
5.	**Тема 6. Пріоритети лісової політики України.** **План** 1. Стратегічні пріоритети лісової політики України. 2. Розширене відтворення лісових ресурсів у кількісному та якісному виразі. 3. Збереження та відтворення біорізноманіття лісів. 4. Раціональне, комплексне використання лісових ресурсів. 5. Забезпечення ефективного виконання лісовими екосистемами захисних та соціальних функцій. 6. Зростання економічної ефективності використання лісових ресурсів. 7. Проблеми перехідного періоду. Проблема власності.	**2**

6.	**Тема 7. Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики.** **План** 1. Передумови виникнення лісової сертифікації. 2. Основні поняття та визначення сертифікації та лісової сертифікації. 3. Міжнародні схеми лісової сертифікації (FSC, ISO, PEFC). Базові елементи та порівняльна характеристика. 4. Сертифікація лісів за схемою ЛНР. Передумови та перспективи сертифікації лісів в Україні.	**2**
7.	**Тема 8. Участь громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством.** **План** 1. Законодавчо-правові засади участі громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісовим господарством. 2. Механізм залучення громадськості до процесу прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством. 3. Досвід громадського господарювання у лісах різних країн світу. 4. Діяльність державних органів управління лісами України щодо налагодження ефективної співпраці із громадськістю.	**2**
	Разом	**14**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Дослідження завдань лісової політики в контексті світових тенденцій у сфері економічного розвитку і збереження довкілля.	2
2.	Узагальнення лісової законодавчої бази та вивчення основних понять лісового законодавства.	2
3.	Аналіз інструментів лісової політики України.	2
4.	Визначення державного регулювання та управління у сфері лісових відносин, повноважень органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин.	2
5.	Дослідження концепції управління лісами на засадах сталого розвитку: екологічний, економічний та соціальний аспекти.	2
6.	Аналіз проблемних аспектів національної лісової політики, стратегічних пріоритетів лісової політики України.	2
7.	Розробка стандарту для сертифікації системи лісоуправління на відповідність принципам і критеріям схеми сертифікації.	2
8.	Практична реалізація механізму участі громадськості у прийнятті рішень щодо управління лісами та лісовим господарством.	2
	Разом	**16**

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні засади формування лісової політики.	**8**
2.	Основні принципи, компоненти, цілі та задачі лісової політики.	**8**
3.	Інструменти лісової політики.	**8**
4.	Роль і функції держави в реалізації лісової політики.	**8**
5.	Сталий розвиток та принципи управління лісами на засадах сталого розвитку.	**8**

6.	Пріоритети лісової політики України.	**8**
7.	Лісова сертифікація як ринковий інструмент лісової політики.	**6**
8	Участь громадськості у процесі прийняття рішень щодо управління лісами та лісовим господарством.	**6**
	Разом	**60**

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. ***Словесні***: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, конспектування, побудова таблиць, графіків тощо);

1.2. ***Наочні***: демонстрація, ілюстрація, спостереження;

1.3. ***Практичні***: практична робота, вправа, виробничо-практичні методи.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання:

2.1. ***Аналітичний;***

2.2. ***Методи синтезу;***

2.3. ***Індуктивний метод;***

2.4. ***Дедуктивний метод***;

2.5. ***Традуктивний метод.***

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів:

3.1. ***Проблемний*** (проблемно-інформаційний);

3.2. ***Дослідницький;***

3.3. ***Частково-пошуковий (евристичний);***

3.4. ***Репродуктивний;***

3.5. ***Пояснювально-демонстративний.***

4. Активні методи навчання – використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, диспути, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), рішення кросвордів, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій тощо.

5. Інтерактивні технології навчання – використання мультимедійних технологій, електронних таблиць, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація) тощо.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ECTS;

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація);

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;

- самостійне опрацювання теми в цілому та окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- написання рефератів;
- результати тестування;
- виробничі ситуації;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт тощо.

10. Розподіл балів, які отримують студенти (залік)

Поточне тестування та самостійна робота								СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума
Модуль 1 – 35 балів				Модуль 2 - 35 балів							
ЗМ 1 - 16 б.		ЗМ 2– 19 б.		ЗМ 3 - 17 б.		ЗМ 4 – 18 б.					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8				
8	8	9	10	8	9	10	8	15	85 (70+15)	15	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для *заліку*
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
69-74	D	
60-68	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов`язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Лісовий Кодекс України (Затверджено постановою Верховної Ради України № 3853-12 від 21.01.94 р. із останніми змінами. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Наказ міністерства екології та природних ресурсів України №306 від 21.08.2018р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0306737-18?lang=en

12. Рекомендована література

Базова

1. Синякевич И. Лісова політика, Київ, 2013. 323с.
2. Основні положення звіту з аналізу лісової політики URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/document/126841;/FAO_Policy_Presentation_Sept_2014.ppt.
3. Товариство лісівників України URL: https://tlu.kiev.ua/nasha-dijalnist/suspilnii-dialog/lisova-politika-reforma-lisovogo-gospodarstva.html
4. Українська лісова політика - без політики не обійтись! URL: http://necu.org.ua/ukr-lisova-polityka/

Допоміжна

1. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: https://www.ukrforest.com/
2. Лісова політика Польщі URL: http://lesovod.blogspot.com/2019/04/blog-post_68.html
3. Лісова політика Данії URL: http://lesovod.blogspot.com/2019/04/blog-post_52.html
4. Лісова політика США і Канади URL: http://lesovod.blogspot.com/2019/04/blog-post_96.html
5. Лісова політика Німеччини URL: http://lesovod.blogspot.com/2019/04/blog-post_43.html

13. Інформаційні ресурси

1. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14.
2. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/758-14.
3. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3613-17.
4. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1877-15/page.
5. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/37-15.
6. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT0643.html.
7. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15.
8. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41981.
9. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_005.
10. http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1087-15.
11. International Institute for Sustainable Development: http://www.iisd.org.
12. FAO: http://www.fao.org.
13. WWF: http://wwf.panda.org.
14. Center for International Forestry Research: www.cifor.org.
15. European Forest Ecosystem Research Network: ifff.boku.ac.at/efern/
16. www.elsevier.com.